

В. О. МЯСНИКОВ

АДАПТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ МАШИНОБУДУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЇХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Запропоновано теоретичні основи адаптивного управління як напрям забезпечення та активізації інноваційного розвитку підприємств машинобудування. Узагальнено та систематизовано погляди вчених на розуміння економічної сутності понять «управління», «адаптивне управління», «розвиток», «інноваційний розвиток». Розглянуто особливості адаптивного управління підприємствами машинобудування. Визначено фактори, які стримують підвищення інноваційного розвитку та конкурентоспроможності підприємств машинобудування. Обґрунтовано, що адаптивне управління є основою розробки стратегії адаптації підприємства машинобудування на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях; взаємозв'язаний комплекс управлінських дій суб'єктів функціонування, які націлені на збереження та зміцнення конкурентних позицій підприємства на ринку в умовах мінливості середовища його функціонування за допомогою реалізації механізму управління інноваційними процесами на основі спостереження (діагностування) стану системи управління.

Ключові слова: управління, адаптивне управління, підприємства машинобудування, розвиток, інноваційний розвиток.

Вступ. В умовах глобалізації інноваційний розвиток підприємств машинобудування можливий за умови активізації економічних процесів в Україні. Зростання інформаційних потоків на підприємствах машинобудування, недостатній рівень конкурентоспроможності продукції на зовнішньому ринку зумовили потребу в запровадженні дієвої та сучасної теорії управління, зокрема адаптивного управління, яка дозволить керівництву визначити стратегічно-орієнтований напрям його діяльності та забезпечить стійкі позиції на конкурентному ринку у довгостроковій перспективі. Така система управління повинна відрізнятися динамічністю, гнучкістю, здатністю не лише швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища, а й обумовлювати їх. У цьому зв'язку в останні роки зросла кількість наукових публікацій, присвячених дослідженню проблем формування системи адаптивного управління підприємствами, яка повинна визначати пріоритети при формуванні інструментів впливу на суб'єкти інноваційного розвитку, здатна задавати необхідні пропорції розвитку з метою досягнення скоординованості їх параметрів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. З огляду на специфіку тематики дослідження серед наукових доробок щодо вивчення проблем адаптації підприємств машинобудування до мінливості зовнішнього та внутрішнього середовища, спрямованих на забезпечення ефективного їх інноваційного розвитку слід відзначити роботи С. Б. Алексєєва [1], Н. В. Білошкурської [2], Т. Г. Васильців та О. Р. Бойкевич [3], Кудлаєнко [8], ін. Питання інноваційного розвитку підприємств, оцінки його ефективності ґрунтовно досліджені в працях вітчизняних (С. Ілляшенка [5], Н. Кузьминчук [9], В. Гейця [12], П. Перерви [14], А. Яковлева [19]) та зарубіжних (Б. Мільнера [4], М. Портера [13], Й. Шумпетера [18]) вчених.

Проте, окрім питання формування ефективної системи адаптивного управління підприємством з позиції теорії залишаються не досить дослідженими і потребують більш ґрунтовного вивчення, що актуалізується в розрізі вирішення комплексних економічних проблем для забезпечення стійкого

функціонування підприємств машинобудування.

Метою статті є удосконалення теоретичного підґрунтя дослідження шляхом узагальнення та систематизації поглядів вчених на розуміння економічної сутності понять «управління», «адаптивне управління», «розвиток», «інноваційний розвиток» як основи забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз інноваційних процесів у вітчизняному промисловому секторі показав, що для підприємств цієї галузі інноваційна діяльність досі не стала пріоритетною, що є наслідком дії цілої низки стримуючих факторів. На рівні підприємств до головних проблем віднесено високу ризикованість при впровадженні інновацій. Тому ведеться Пошук ефективних методів управління інноваційними процесами на підприємствах, до яких, зокрема, можна віднести адаптивне управління як певний інструментарій задля інформаційно-аналітичного забезпечення процесу прийняття ефективних управлінських рішень; дослідження (моніторинг) внутрішніх і зовнішніх чинників, що викликають певні зміни та коливання; визначення та прогнозування життєвого циклу інновацій, його тривалості в цілому та за окремими етапами; підвищення кваліфікації менеджерів задля забезпечення ефективності управління. Низький рівень конкурентоспроможності вітчизняних підприємств машинобудування потребує негайного вирішення, що можливе лише за умови постійного оновлення технологій, товарів і послуг, формування ринків збуту, підвищення кваліфікації персоналу, ефективного використання наявного інноваційного потенціалу та стимулювання його розвитку, що серед іншого потребує застосування сучасних ефективних систем менеджменту. Обґрунтування теоретичних аспектів адаптивного управління як напрям забезпечення та активізації інноваційного розвитку підприємств потребує визначення та уточнення ключових понять, зокрема: «розвиток», «інноваційний розвиток», «управління», «адаптивне управління».

Розвиток властивий будь-яким об'єктам, зокрема, таким складним і системним, як підприємство.

Поняття «розвиток» може розглядатися як якісні зміни, що ведуть до появи нової якості, зміцнюють життєстійкість системи, слугують умовою надійного забезпечення високих темпів економічного зростання. В сучасних умовах господарювання досягти гармонійного та стійкого розвитку підприємств машинобудування неможливо без інноваційної складової. Саме інноваційний розвиток забезпечує конкурентні переваги підприємств, сприяє вирішенню проблем та досягненню цілей, зокрема, визначених у Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки, де наголошується про необхідність активізації інноваційних процесів у вітчизняній економіці, розвитку високотехнологічних та наукоємних виробництв [15]. На основі узагальнення наукових праць вчених [4, 9, 12, 18, 19] під інноваційним розвитком підприємства розуміємо складний безупинний процес зміни його якісного стану через впровадження інновацій у всіх сферах його життєдіяльності з метою підвищення конкурентоспроможності, ділової активності, забезпечення фінансової стійкості, ліквідності й платоспроможності.

Ефективність розвитку підприємства залежить від якості управління таким об'єктом. У сучасній науковій літературі представлено велике розмаїття підходів до визначення сутності поняття «управління». Авторське тлумачення управління може бути представлено наступним чином: процес організації впливу на систему в умовах збереження стійкості її стану, зміни або надання їй нових властивостей і якостей з метою реалізації цілей.

Управлінська діяльність має низку притаманних їй особливостей, а саме: самостійне цілепокладання (суб'єкт управлінської діяльності, як правило, формує не тільки мету своєї діяльності, а й мету діяльності керованої системи); опосередкованість результату управлінської діяльності (результатом такої діяльності є керуючий вплив, який чиниться на керовану систему); творчий характер; необхідність моделювання (передбачення, прогнозування поведінки керованої системи залежно від керуючих впливів); відповідальність суб'єкта управління за процес і результати своєї діяльності; розвиток і адаптація (особливістю управлінської діяльності є необхідність розвитку як суб'єкта управління, так і керованої системи, а також їх адаптації до мінливих зовнішніх і внутрішніх умов) та ін.

Одним з основних засобів забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудування є адаптація. Для виживання і розвитку своєї діяльності за допомогою утримання конкурентних переваг підприємству необхідно здійснювати адекватні стратегічні і тактичні зміни у своїй діяльності, що також забезпечуються реалізацією адаптаційних заходів. Взагалі поняття «адаптація» (лат. *adapto* - пристосування) в якості інструмента впливу на керований об'єкт генеалогічно набуло свого поширення з області біології та соціології в область кібернетики, математичних і технічних наук через розвиток теорії управління

об'єктами при значній апріорній невизначеності умов їх функціонування і факторів впливу на них. Сьогодні вже термін «адаптація», закріпившись в інженерній сфері управління, зокрема в рамках теорії автоматизації об'єктів управління, потребує більш детального визначення з точки зору роз'яснення його прояву в економіці [17, с. 299].

Так, С. В. Кудлаєнко під адаптацією розуміє організація цілеспрямованого впливу на об'єкт, який спрямований на досягнення раніше поставлених цілей; з врахуванням особливостей складних систем: адаптація – це процес цілеспрямованої зміни параметрів та структури системи, яка полягає у визначенні критеріїв її функціонування та виконання цих критеріїв [8, с. 173]. Б. Алексєєв [1] визначає адаптацію як процес розробки і здійснення заходів, спрямованих на змінення внутрішнього середовища підприємства відповідно до вимог зовнішнього середовища. Светуцьков С. Г. у роботі [16] визначає адаптацію підприємств як процес пристосування їх параметрів до невизначених умов зовнішнього середовища, який забезпечує підвищення ефективності їх функціонування на протязі усього життєвого циклу. Н. В. Білошкурська зауважує, що адаптація підприємств є процесом пристосування та діяльності до зовнішнього середовища, а також ефективного використання його виробничого потенціалу [2, с. 102].

Отже, адаптація стає для багатьох підприємств машинобудування є не лише способом виходу з кризового фінансового стану, а й метою забезпечення інноваційного розвитку за допомогою підвищення ефективності використання ресурсів, забезпечення гармонії інтересів із суб'єктами зовнішнього середовища, збереження ринкових позицій. Згідно з системним підходом, в загальному випадку поняття «адаптація» може розглядатися у трьох аспектах:

1) адаптація як властивість системи пристосовуватися до можливих змін функціонування (варто вживати термін «адаптивність», говорячи про відповідну властивість систем управління);

2) адаптація як сам процес пристосування адаптивної системи;

3) адаптація як метод, заснований на накопичені й обробці інформації та пристосований для досягнення деякого критерію оптимізації (варто наголосити про методи адаптації, про адаптивні алгоритми, які використовують метод адаптації, а побудовані в такий спосіб моделі варто називати адаптованими) [16]. Об'єднання цих трьох аспектів вираження адаптації дозволяє досліджувати поняття «адаптація» (як процес), «адаптивне управління» (як функція, що поєднує процес та механізми адаптації), «система адаптивного управління» (як синергічне об'єднання принципів, законів адаптації в системі управління з реалізацією методів, алгоритмів й моделі адаптивного управління).

У дійсності поняття адаптації підприємства до впливу зовнішнього середовища є більш широким і універсальним, таким, що передбачає внесення змін у його діяльність з метою забезпечення інноваційного

розвитку та узгодження інтересів підприємства з інтересами зовнішнього середовища.

Адаптація підприємства до нововведень є найбільш складним і трудомістким видом, оскільки заходи, які розробляються з метою забезпечення відповідності технічного рівня підприємства досягненням науки й техніки відрізняються широким масштабом, стосуються діяльності практично всіх підрозділів, вимагають залучення кваліфікованих фахівців, значної інвестиційної підтримки й повинні бути проведені в стислі проміжки часу [3, с. 33].

Практика свідчить, адаптація підприємства до нововведень або інноваційний процес розглядається як взаємопов'язаний та послідовний комплекс робіт, який полягає у переході інновації від ідеї до продукту, технології, послуги, що поширюються та використовуються у господарській діяльності. Важливим аспектом інноваційного процесу є те, що він не переривається, навіть, після впровадження, адже нововведення (інновація) щораз удосконалюється, стає більш ефективною, набуває нових споживчих властивостей і характеристик. Саме це створює для нього нові сфери застосування, нові ринки, нових споживачів. Інноваційний процес можна розглядати як комплекс послідовних дій, в результаті яких новація розвивається від ідеї до конкретного продукту і поширюється під час практичного використання.

У більшості випадків інноваційний процес відбувається за допомогою наступних стадій:

- виникнення ідеї нововведення;
- дослідження можливості розробки ідеї нововведення;
- сертифікація (патентування) ідеї нововведення;
- формування концепцій впровадження ідеї нововведення;
- наукове й техніко-економічне обґрунтування нового продукту або технології;
- експериментальне освоєння зразків нового продукту або технології;
- аналіз потенційних ринків можливої реалізації нового продукту або технології;
- пробний маркетинг нового продукту або технології;
- доведення до промислового виробництва;
- одержання нового продукту у необхідному обсязі для його комерціалізації.

Економічна ж доцільність освоєння нововведень визначається на основі досліджень ринку. Якщо йдеться про освоєння нового виду продукції, робіт або послуг, то тоді проводиться вивчення купівельного попиту. При освоєнні нової технології розглядаються питання витрат на її освоєння.

На наступному етапі адаптації підприємства до нововведень здійснюється перевірка його можливостей з їх реалізації. З цією метою проводиться аналіз потенціалу підприємства, кваліфікації його персоналу, інфраструктури підприємства й т.д. Якщо результати аналізу показують, що реалізація нововведення доцільна, то можна приступати до визначення тих змін, які повинні

бути внесені в стратегію або тактику діяльності підприємства й у функціонування його внутрішніх систем. Зміни стратегічних і поточних пріоритетів діяльності підприємства повинні бути чітко локалізовані просторово й у часі. Крім того, адаптивна реакція підприємства обумовлює певний порядок протікання процесу адаптації, тобто ми вважаємо, що всі зміни в діяльності внутрішніх підрозділів підприємства повинні здійснюватися в певній послідовності та взаємозв'язку [3, с. 33].

Адаптація підприємства до нововведень вимагає витрат як одноразового, так і поточного характеру. У зв'язку з цим на завершальному її етапі необхідно визначити характер витрат, їх величину, строки й джерела покриття. Ми пропонуємо для покриття витрат на адаптацію підприємства до нововведень зосередитись на таких джерелах:

- 1) пошук можливостей державної підтримки в різних формах з метою пошуку джерела дешевих коштів;
- 2) активізація власних зусиль зі зміцнення фінансового стану через максимальне використання всіх ресурсів та створення цілеспрямованої стратегії поведінки, що дає можливість стабілізувати доходи й зменшити витрати;
- 3) пошук іноземних інвесторів.

Необхідність проведення адаптаційних заходів, як правило, викликана важким фінансовим становищем, наявністю реальної загрози процедури банкрутства або втрати частини майна й іміджу підприємства, низькою рентабельністю основного виробництва, відсутністю умов для залучення інвестицій.

Управління адаптацією являє собою процес, спрямований на глибоку зміну в діяльності підприємства, управління, забезпечення його економічної безпеки управління процесами адаптації підприємства не може проводитися раптово, без попередньої роботи фахівців різного профілю на основі заздалегідь розроблених програм. Адаптація охоплює підготовку, збір інформації, визначення напрямків роботи та їхніх наслідків, організаційно-технічне й соціальне проектування, практичну реалізацію підготовлених змін [2, с. 105].

Основними методами адаптації підприємства у сучасних умовах є модель управління «за слабкими сигналами», модернізація, реструктуризація, реінжиніринг, управління на основі імпульсів, кожен з яких має свої особливості застосування, переваги та недоліки.

Необхідно зазначити, що в економічній літературі не склалося однозначного тлумачення предмету адаптивного управління. На думку більшості авторів, воно розглядається як сукупність дій і методів, що характеризуються здатністю управляючої системи реагувати на зміну зовнішнього середовища. Проте, на думку автора, воно є окремим видом управління, а саме, гнучким, інноваційним управлінням промисловими підприємствами, здатними пристосуватися до нових умов в зовнішньому та внутрішньому середовищі за

допомогою нових інструментів і методів управління. Отже, метою адаптивного управління є пошук найефективніших варіантів ухвалення і виконання рішень, направлено на функціонування і розвиток промислових підприємств в конкурентному середовищі [7, с. 179]. Основну роль в реалізації адаптивного управління відіграє управлінське рішення. Механізм адаптивного управління промисловим підприємством в конкурентному середовищі є сукупністю принципів, інструментів і технологій ухвалення і виконання управлінських рішень. Їх прийняття визначається інформаційною системою підприємства, що визначається як єдиний комплекс програмно-технічних і організаційних рішень, здатний накопичувати інформацію про стан справ на промисловому підприємстві, охоплюючи виробничі, технологічні, фінансові, логістичні, маркетингові, кадрові та інші процеси, об'єднуючи всі підрозділи промислового підприємства в єдиний інформаційний простір. Інформаційна система дозволяє створити інформаційні потоки і об'єднати їх в єдиний інформаційний простір, на базі якого власники підприємства, менеджери всіх рівнів та інші користувачі можуть будувати сценарії ситуацій [7, с. 179].

Н. Янченко у роботі [20] визначає адаптивне управління як механізм адаптації заснований на постійному відстежуванні відповідності фактичного рівня адаптації нормативному, вносить своєчасні зміни в стратегічні, поточні та оперативні плани з метою забезпечення виживання підприємства, досягнення і постійного підтримання бажаного рівня конкурентоспроможності. Як гнучку систему управління підприємством, спрямовану на реалізацію механізму адаптації допомогою формування методології управління та організаційно-економічного механізму адаптації для пристосування до мінливих умов зовнішнього і внутрішнього середовища розглядає Харитонова А. [6] стосовно поняття «адаптивне управління». Науковець зауважує, що система адаптивного управління підприємством у конкурентному середовищі являє собою сукупність принципів, інструментів і технологій прийняття і виконання збалансованих управлінських рішень, які реалізуються за допомогою механізму адаптації і виконання збалансованого рішення на основі управлінських показників. Миронова Н. [11] пропонує наступне визначення адаптивного управління: процес позитивних змін економічних параметрів на основі використання механізму управління господарською діяльністю, що забезпечує гармонійну взаємодію структурних елементів підприємства з ринковим середовищем. Маслодудов Ю. [10] зауважує, що адаптивне управління – це така система управління, що ефективно і адекватно реагує на зміни в інституційної, внутрішньої виробничої і зовнішньої ринкової середовищі і забезпечує прийняття ефективних управлінських рішень.

Отже, адаптивне управління є процесом взаємовпливу, що викликає взаємоприспосадування поведінки підприємства на діалогічній основі, яка

забезпечується спільним визначенням мети з наступним поєднанням зусиль і самоспрямуванням дій на її досягнення. Причому, адаптивне управління підприємством на основі виявлення і використання внутрішніх резервів вимагає класифікації резервів. Як класифікаційну ознаку доцільно розглядати джерела виникнення резервів за кожним процесом науково-технічної підготовки виробництва - маркетингових досліджень, наукової підготовки виробництва, конструкторської підготовки, технологічної підготовки, організаційної підготовки тощо. Сутність адаптивного управління підприємством полягає в тому, щоб сконцентрувати зусилля менеджерів і фахівців на освоєння і використання досягнень науково-технічного прогресу і впровадження цих інновацій на підприємстві машинобудування. Іншим, не менш важливим завданням адаптивного управління підприємством машинобудування, є завдання підвищення ефективності використання ресурсів підприємства на основі виявлення і використання внутрішніх резервів. Виходячи з вищевказаного, поняття «адаптивне управління підприємством» розглядається автором як сукупність принципів, інструментів і технологій прийняття і реалізації управлінських рішень з метою забезпечення високого рівня фінансової привабливості та конкурентоспроможності. Виходячи з вищевказаного, поняття «адаптивне управління підприємством» розглядається автором як сукупність принципів, інструментів і технологій прийняття і реалізації управлінських рішень з метою забезпечення високого рівня фінансової привабливості та конкурентоспроможності. Тобто, адаптивне управління є основою розробки стратегії адаптації підприємства машинобудування на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях; взаємозв'язаний комплекс управлінських дій суб'єктів функціонування, які націлені на збереження та зміцнення конкурентних позицій підприємства на ринку в умовах мінливості середовища його функціонування за допомогою реалізації механізму управління інноваційними процесами на основі спостереження (діагностування) стану системи управління.

Висновки. В результаті проведеного дослідження доведено, що в умовах трансформаційних перетворень значно зросла потреба у високоєфективних підприємствах та засобах здійснення неперервного управління їх інноваційним розвитком. Автором обґрунтовано, що вирішення цього завдання можливо за умови використання сучасних форм та методів управління – адаптивного управління, тобто уведення в дію адаптивних чинників, які сприяють підвищенню ефективності використання інновацій підприємствами машинобудування. З метою удосконалення теоретичного підґрунтя дослідження у статті уточнено економічну сутність понять «управління», «адаптивне управління», «розвиток» та «інноваційний розвиток» на основі узагальнення та систематизації поглядів вчених. **Перспективами подальших досліджень** є

розробка методичного інструментарію нейтралізації ризиків інноваційного розвитку підприємств машинобудування в адаптивному управлінні з використанням сучасних методів, зокрема хеджування, страхування, лімітація концентрації ризику тощо, з метою продукування та реалізації управлінських рішень щодо уникнення ризиків та обрання підприємством оптимального сценарію інноваційного розвитку.

Список літератури: 1. Алексеев С. Б. Формування адаптивного управління підприємствами вугільного машинобудування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / С. Б. Алексеев. – Донецьк, 2003. – 20 с. 2. Білошкурська Н. В. Моделі адаптивної поведінки та їх роль у формуванні економічної безпеки підприємства / Н. В. Білошкурська // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 12 (114). – С. 101-105. 3. Васильців Т. Г. Організація планування адаптації торговельного підприємства як засіб зміцнення його економічної безпеки / Т. Г. Васильців, О. Р. Бойкевич // Торгівля, комерція, підприємництво. – 2009. – № 10. – С. 31-35. 4. Инновационное развитие: экономика, интеллектуальные ресурсы, управление знаниями / Под ред. Б. З. Мильнера. – М.: ИНФРА-М, 2010. – 624 с. 5. Лляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: Навчальний посібник / С. М. Лляшенко / 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 324 с. 6. Електронний ресурс – Режим доступу: <http://www.uecs.ru/uecs-33-332011/item/651-2011-09-28-08-29-586>. 7. Калініченко Л. Л. Адаптивне управління підприємством в конкурентному середовищі / Л. Л. Калініченко // Вісник економіки транспорту і промисловості – 2011. – № 33. – С. 177 – 180. 8. Кудласенко С. В. Теоретичні основи поняття «адаптація підприємств» / С. В. Кудласенко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 5 – Т. 2. – С. 172 – 174. 9. Кузьминчук Н. В. Теоретичні основи формування сутності поняття «інноваційний розвиток» в контексті інтенсифікації інноваційних процесів / Н. В. Кузьминчук, Т. М. Куценко // Механізм регулювання економіки. – 2009. – Т. 2, №4. – С. 167-176. 10. Маслодудов Ю. А. Особенности адаптивного управления на машиностроительных предприятиях / Ю. А. Маслодудов // Вопросы экономических наук. – 2009. – №6 (39). – С. 76-78. 11. Миронова Н. А. Организационно-экономические аспекты гармонизации хозяйственного механизма предприятий мукомольной промышленности как основа их адаптивного развития.: моногр. / Н. А. Миронова, М. Д. Магомедов - М.: Издательский комплекс МГУПП, 2010. - 110 с. 12. Новий курс: реформи в Україні. 2010-2015. Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с. 13. Портер М. Конкуренція / М. Портер. – М.: Вільямс, 2010. – 592 с. 14. Організація та управління інноваційною діяльністю: Підручник / За ред. проф. Перерви П. Г., проф. Меховича С. А., проф. Погорелова М. І. – Харків: НТУ «ХП», 2008. – 1025 с. 15. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua/> – Назва з титулу екрану. 16. Светушков С. Г. Количественные методы прогнозирования эволюционных составляющих экономической динамики / С. Г. Светушков. – Ульяновск: Изд-во Ульяновский государственный университет. 1999. – 177 с. 17. Суховерха Ю. В. Адаптація як інструмент впливу на підприємства: теоретичний аспект / Суховерха Ю. В. // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки. – 2013. – № 6. – Т. 2. – С. 298 – 302. 18. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры): пер.с англ. / Й. Шумпетер. — М.: Прогресс, 1982. — 455 с. 19. Яковлев А. И. Экономико-

организационные аспекты промышленных инноваций / А.И. Яковлев, Н.А. Макаренко. – Х.: Бизнес-информ, 2003. – 168 с. 20. Янченко Н. В. Організаційно-економічний механізм адаптивного управління на підприємствах залізничного транспорту / Н. В. Янченко // Вісник економіки транспорту і промисловості - 2011 - № 34 – С. 354-357.

Bibliography (transliterated): 1. Alyeksyeyev S. B. Formuvannya adaptivnoho upravlinnya pidpryyemstvamy vuhil'noho mashynobuduvannya : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ekon. nauk : spets. 08.06.01 «Ekonomika, orhanizatsiya i upravlinnya pidpryyemstvamy» / S. B. Alyeksyeyev. – Donets'k, 2003. – 20 p. 2. Biloshkurs'ka N.V. Modeli adaptivnoi povedinky ta yikh rol' u formuvanni ekonomichnoi bezpeky pidpryyemstva / N.V. Biloshkurs'ka // Aktual'ni problemy ekonomiky. – 2010. – # 12 (114). – P. 101-105. 3. Vasyt'siv T. H. Orhanizatsiya planuvannya adaptatsiyi torhovel'noho pidpryyemstva yak zasib zmitsnennya yoho ekonomichnoi bezpeky / T. H. Vasyt'siv, O. R. Boykevych // Torhivlya, komertsiya, pidpryyemnytstvo. – 2009. – # 10. – P. 31-35. 4. Innovacionnoe razvitiye: jekonomika, intellektual'nye resursy, upravlenie znaniyami / Pod red. B. Z. Mil'nera. – M.: INFRA-M, 2010. – 624 p. 5. Ilyashenko S.M. Upravlinnya innovatsiyom rozvytkom: Navchal'nyy posibnyk / S.M. Ilyashenko / 2-he vyd., pererob. i dop. – Sumy: VTD «Universytet-s'ka knyha», 2005. – 324 p. 6. Elektronnyy resurs – Rezhym dostupu: <http://www.uecs.ru/uecs-33-332011/item/651-2011-09-28-08-29-586>. 7. Kalinichenko L. L. Adaptivne upravlinnya pidpryyemstvom v konkurentnomu seredovyschi / L. L. Kalinichenko // Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti – 2011. – # 33. – P. 177 – 180. 8. Kudlayenko S. V. Teoretychni osnovy ponyattya «adaptatsiya pidpryyemstv» / S. V. Kudlayenko // Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. – 2009. – # 5 – T. 2. – P. 172 – 174. 9. Kuz'mynchuk N. V. Teoretychni osnovy formuvannya sutnosti ponyattya «innovatsiyinyy rozvytok» v konteksti intensyfikatsiyi innovatsiyinykh protsesiv / N.V. Kuz'mynchuk, T.M. Kutsenko // Mekhanizm reguluvannya ekonomiky. – 2009. – T. 2, #4. – С. 167-176. 10. Maslodudov Ju.A. Osobennosti adaptivnoho upravleniya na mashinostroitel'nykh predpriyat'jah / Ju.A. Maslodudov // Voprosy jekonomicheskikh nauk. - 2009. - №6 (39). - P. 76-78. 11. Mironova N.A. Organizacionno-jekonomicheskie aspekty harmonizatsii hozhajstvennogo mehanizma predpriyatij mukomol'noj promyshlennosti kak osnova ih adaptivnogo razvitiya.: monogr. / N. A. Mironova, M. D. Magomedov - M.: Izdatel'skij kompleks MGUPP, 2010.- 110 p. 12. Novyy kurs: reformy v Ukrainy. 2010-2015. Natsional'na dopovid' / za zah. red. V.M. Heytsya [ta in.]. – K.: NVTs NBUV, 2010. – 232 p. 13. Porter M. Konkurencija / M. Porter. – M.: Vil'jams, 2010. – 592 p. 14. Orhanizatsiya ta upravlinnya innovatsiyoiu diyal'nisty: Pidruchnyk / Za red. prof. Perervy P.H., prof. Mekhovycha S.A., prof. Pohoryelova M.I. – Kharkiv: NTU «KhPl», 2008. – 1025 p. 15. Prohrama ekonomichnykh reform na 2010-2014 roky [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://search.ligazakon.ua/> – Nazva z tytulu ekranu. 16. Svetun'kov S. G. Kolichestvennye metody prognozirovaniya jevoljucijonnyh sostavljajushchih jekonomicheskoy dinamiki / S. G. Svetun'kov. – Ul'janovsk: Izd-vo Ul'janovskij gosudarstvennij universitet. 1999. – 177 p. 17. Sukhoverkha Yu. V. Adaptatsiya yak instrument vplyvu na pidpryyemstva: teoretychnyy aspekt / Sukhoverkha Yu. V. // Naukovi pratsi Poltav's'koyi derzhavnoi ahrarnoyi akademiyi. Seriya: Ekonomichni nauky. – 2013. – # 6. – T. 2. – P. 298 – 302. 18. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры): пер.с англ. / Й. Шумпетер. — М.: Прогресс, 1982. — 455 с. 19. Яковлев А. И. Экономико-организационные аспекты промышленных инноваций / А.И. Яковлев, Н.А. Макаренко. – Х.: Бизнес-информ, 2003. – 168 p. 20. Yanchenko N. V. Orhanizatsiyono-ekonomichnyy mekhanizm adaptivnoho upravlinnya na pidpryyemstvakh zaliznychnoho transportu / N. V. Yanchenko // Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti - 2011 - # 34 – P. 354-357.

Надійшла (received) 22.12.2015

Відомості про авторів / About the Authors

Мясников В'ячеслав Олегович – здобувач кафедри економіки підприємств міського господарства, Харківський національний університет міського господарства ім. О.М.Бекетова, тел. 097-606-40-27, email: slava.myasnikov1990@gmail.com

Miasnykov Viacheslav – Applicant at the department of Economic enterprises of urban farming, O.M.Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, tel. 097-606-40-27, email: slava.myasnikov1990@gmail.com